

वित्तीय प्रणाली

Financial System

330/DHA

* 0 0 1 - 0 0 7 4 2 4 *

Acc. No. SR-7424

डॉ. एस. व्ही. ढमढेरे
डॉ. संभाजी काळे
डॉ. अविनाश कुलकर्णी

वित्तीय प्रणाली

डॉ. एस. व्ही. धमदरे, डॉ. संभाजी काळे, डॉ. अविनाश कुलकर्णी

Financial Systems

Dr. S. V. Dhamdhere, Dr. Sambhaji Kale, Dr. Avinash Kulkarni

प्रथम आवृत्ती : २०२०

ISBN 978-81-86401-93-9

© डायमंड पब्लिकेशन्स

मुखपृष्ठ

शाम भालेकर

अक्षरजुळणी

'अक्षरवेल', दत्तवाडी, पुणे - ४११ ०३०

मुद्रक

एक्सेल प्रिंटेर्स, एरंडवणा, पुणे

प्रकाशक

डायमंड पब्लिकेशन्स

२६४/३ शनिवार पेठ, ३०२ अनुग्रह अपार्टमेंट

ऑकारेश्वर मंदिराजवळ, पुणे-४११ ०३०

☎ ८६००० १०४१६

info@diamondbookspune.com

www.diamondbookspune.com

या पुस्तकातील कोणत्याही भागाचे पुनर्निर्माण अथवा वापर इलेक्ट्रॉनिक अथवा यांत्रिकी साधनां
फोटोकॉपींग, रेकॉर्डिंग किंवा कोणत्याही प्रकारे माहिती साठवणुकीच्या तंत्रज्ञानातून प्रकाशका
आणि लेखकाच्या लेखी परवानगीशिवाय करता येणार नाही. सर्व हक्क राखून ठेवले आहेत.

अनुक्रम

- प्रस्तावना ५
- लेखक परिचय ७

वित्तीय प्रणाली सत्र तीन

प्रकरण - १	वित्तीय प्रणाली (Financial System)	११
प्रकरण - २	भारतातील बँकींग (Indian Banking)	३१
प्रकरण - ३	भारतातील वित्तीय बाजार (Financial Markets in India)	६२
प्रकरण - ४	महत्त्वाच्या वित्तसंस्था (Important Financial Institutions)	९४

वित्तीय प्रणाली सत्र चार

प्रकरण - १	भारतीय रिझर्व्ह बँक (Reserve Bank of India)	११८
प्रकरण - २	भारतातील इतर वित्तीय नियामक (Other Financial Regulators in India)	१५७
प्रकरण - ३	आंतरराष्ट्रीय वित्तीय संस्था (International Financial Institutions)	१६८
प्रकरण - ४	भारतातील वित्तीय क्षेत्रातील अद्ययावत सुधारणा (Recent Developments in Indian Financial Systems)	२०५
● पारिभाषिक शब्द		२२७
● संदर्भ सूची		२३१

वित्तीय प्रणाली : सत्र तीन

प्रकरण - १

वित्तीय प्रणाली Financial System

प्रस्तावना

- १.१ आर्थिक पद्धतीचा अर्थ : (Meaning of Financial System)
- १.१.२ वित्तीय प्रणालीचे स्वरूप व भूमिका (Nature and Role of Financial System)
  - १.१.२.१ वित्तीय प्रणालीचे स्वरूप (Nature of Financial System)
  - १.१.२.२ वित्तीय प्रणालीची भूमिका (Role of Financial System)
  - १.१.२.३ भारतातील आर्थिक प्रणालीचे महत्त्व (Importance of Indian Financial System)
- १.२ भारतातील आर्थिक पद्धतीची रचना (Structure of Indian Financial System)
  - १.२.१ भारतीय वित्तीय प्रणालीच्या संसाधनाची वैशिष्ट्ये (Characteristics of Indian Financial System)
  - १.२.२ भारतीय वित्तीय प्रणालीची कार्ये (Functions of Indian Financial System)

प्रस्तावना :

जगामध्ये वित्तीय प्रणाली ही अत्यंत महत्त्वाची मानली जाते. आजच्या काळात तर वित्तीय प्रणालीशिवाय कुठलीही व्यवस्था चालू शकत नाही एवढेच नाही. तर ही पद्धती जर प्रचलित नसेल, तर ती अर्थव्यवस्था पूर्णपणे विकलांग बनते. प्रत्येक देशाच्या अर्थव्यवस्थेला जर गतिमान करायचे असेल, योग्य दिशेने घेऊन जायचे असेल आणि